

ISeD eRNPD Register nepremične kulturne dediščine

MIJA TOPLIČANECZVKD Ljubljana

Razglasitev za SLP

1-29838 POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO - ARHEOLOŠKO NAJDIŠČE SV. MARTIN

ŠTEVILKA ZADEVE
NI_ŠE_DOLOČENA

ID PREDLOGA
1-29838

DATUM ODPRTJA PREDLOGA
9. 2. 2023

VERZIJA
5

ODPRL UPORABNIK
MIJA TOPLIČANEC (ZVKD Ljubljana)

ENOTA
Poljane nad Škofjo Loko - Arheološko najdišče Sv. Martin (EID: 1-29838)

OBČINA
GORENJA VAS-POLJANE

AKT RAZGLASITVE
-

DATUM RAZGLASITVE
-

OSNOVNI VARSTVENI PODATKI

VRSTA SPOMENIKA
spomenik lokalnega pomena

TIP RAZGLASITVE

stalna razglasitev do preklica

OBSEG RAZGLASITVE

posamezni spomenik

VARSTVENA SKUPINA

arheološka najdišča

OPIS SPOMENIKA

Arheološko najdišče sv. Martin predstavlja lokacijo sakralnega objekta, prezentiranega s stavbnimi ostanki več faz, in pokopališča ob njem.

Ob arheoloških raziskavah v letih 2008-09 in 2021-22 v centru Poljan je bilo odkritih več faz razvoja cerkvene stavbe in pokopališča. Prva, predromanska faza, je bila brez arhitekturnih ostankov. Ugotovljena je bila na podlagi osmih grobov brez pridakov, ki so se nahajali v plasti, v katero so bili na-to vkopani temelji apsida romanske cerkve. Ob tem posegu so bili grobovi bodisi poškodovani bodisi povsem uničeni. Datirani so tako v čas pred koncem 11. oz. najkasneje v 12. stoletju.

Sledeča romanska faza je dokumentirana z arhitekturnimi ostanki. Ohranil se je vzhodni del cerkve z apsidno in zahodni del, ki ga lahko interpretiramo kot vhodno lopo ali narteks. Osrednji del zgradbe je bil pri kasnejših prezidavah povsem uničen. Nastanek romanske cerkve je na podlagi pisnih virov umeščen v obdobje od konca 11. oz. v 12. stoletje, ko je cerkev prvič pisno omenjena.

V gotiki, v času med 14. in 16. stoletjem, so staro romansko cerkveno stavbo nadomestili z večjo. Notranjost cerkve je bila okrašena z rdečo, rumeno in zeleno barvanimi rebri in sklepniki v obliki rozete in grba. Tla v cerkvi so bila iz (brušenega) glajenega estriha oziroma maltnega tlaka, glavni vhod pa je bil na zahodni strani, kjer se je ohranil kamniti prag. K gotski fazi cerkve sodi tudi kostnica, odkrita na pokopališču južno od cerkve.

V začetku 18. stoletju so gotsko cerkev porušili in na pobudo poljanskega župnika zgradili novo baročno cerkev. Pričetek gradnje cerkve sv. Martina sodi v leto 1710, glede na temeljni kamen, ki ima na zgornji stranici vklesano letnico 1710. V njegovi sredini je izklesana niša s pokrovom, v kateri so bili shranjeni majhna steklena posoda z zapečatenim pergamentnim zvitkom, dva kositrna medaljona z letnico 1710 in srebrnik Freisinškega škofa Janeza Frančiška z letnico 1709.

Cerkev je bila zgrajena po načrtu arhitekta Matije Mačka (1657-1737), ki je cerkev zasnoval kot nov prostorski arhitekturni tip. Ladja je imela obliko potegnjenega dvanajstkotnika, vpetega v šesterokotni zunanji obris, usmerjena vzhod-zahod. V letih 1761-63 so dozidali še zvonik. V osrednjem delu ladje je bila odkrita tri-strana kripta, v katero z zahodne strani vodijo kamnite stopnice.

Leta 1944 je bilo župnišče požgano, cerkev pa minirana. Pri tem je bila uničena večina notranje opreme. Dokončno je bila porušena leta 1954, na njenem mestu pa postavljen spomenik padlim v NOB, delo arhitektov Toneta Bitenca in Toneta Mlakarja (EID 1-28190), in poslovni objekt s fresko Poljanska vstaja, delo slikarja Iveta Šubica (EID 1-16485).

VREDNOTE

- Bogato najdišče s časovnim razponom od rimske dobe do novega veka, s slogovnimi elementi romanike, gotike in baroka.
- Izjemne arhitekturne ostaline cerkva, spremljevalni pokopališčni objekti in pokopališki zidovi.

- Tipična romanska in gotska zasnova cerkve s pokopališčem ter izjemna baročna cerkev, zasnovana kot nov prostorski arhitekturni tip.
- Cerkev je pri krajanih še v živem spominu, sam prostor pa ima izjemen religiozen pomen.
- Izjemen znanstveno-raziskovalni potencial za nadaljnje preučevanje cerkvenih ostankov, uporabljenih materialov in načina gradnje širšega nadregionalnega območja.

VAROVANE SESTAVINE

- arheološke ostaline
- prostorski kontekst arheološkega najdišča (avtentična lokacija)
- vsebinski kontekst arheološkega najdišča (avtentična materialna substanca z zemeljskimi plastmi)
- prezentirane ostaline (temelji in tlaki gotske ter baročne cerkve)

PREMIČNINE

NE

LOKACIJSKI IN VARSTVENI PODATKI SPOMENIKA

VARSTVENI REŽIM SPOMENIKA

- Ohranjajo se navedene varovane sestavine.
- Iskanje arheoloških ostalin in uporaba iskalnikov kovin in drugih tehničnih sredstev za te namene, nista dopustna.
- Kdor najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ostane ta nepoškodovana ter o najdbi obvestiti Zavod.
- V primeru izjemnega odkritja, predvsem ostankov grajenih struktur, je potrebno ostaline ohraniti ali prezentirati na mestu odkritja.
- Posegi v prostor oziroma zemeljske plasti, razen za potrebe varstva, novih spoznanj, oživljanja in prezentacije arheološkega najdišča, niso dopustni.
- Izvedba znanstvenih raziskav mora biti utemeljena s smotrnimi raziskovalnimi izhodišči in z javnim interesom.

VPIS ZAZNAMBE IN UVELJAVLJANJE PREDKUPNE PRAVICE V SPOMENIŠKEM OBMOČJU

DA

UTEMELJITEV UVELJAVLJANJA PREDKUPNE PRAVICE

–

DATUM ZARISA GRAFIKE

9. 6. 2023

OPOMBE VARSTVA

–

LOKACIJSKI IN VARSTVENI PODATKI VPLIVNEGA OBMOČJAPRIKAŽI NA MAPI UTEMELJITEV DOLOČITVE IN OBSEGA VPLIVNEGA OBMOČJA

–

VARSTVENI REŽIM VPLIVNEGA OBMOČJA

–

OBVEZNOST PRIDOBITVE KVS IN KVP

–

UVELJAVLJANJE PREDKUPNE PRAVICE

–

UTEMELJITEV UVELJAVLJANJA PREDKUPNE PRAVICE

–

UPRAVLJANJE SPOMENIKA

**JAVNA DOSTOPNOST
OBVEZNOST JAVNE DOSTOPNOSTI
DA**

ZAHTEVE GLEDE JAVNE DOSTOPNOSTI

- označitev dostopnih poti
- nadzor območja za preprečevanje vandalizma

**NAČRT UPRAVLJANJA
OBVEZNOST SPREJETJA NAČRTA UPRAVLJANJA
NE**

**OZNAČITEV SPOMENIKA
OZNAČITEV SPOMENIKA
DA**

**MOREBITNE DODATNE ZAHTEVE ZA OZNAČITEV SPOMENIKA
ne**

OPOMBA

–

**OHRANJANJE NARAVE
OHRANJANJE NARAVE
NE**

**OBRAZLOŽITVE
RAZLOG**

strokovne zasnove za razglasitev v prilogi

OBRAZLOŽITEV PREDLOGA

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije je strokovno ovrednotil, da enota nepremične dediščine

- predstavlja izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti, saj njene ohranjene ostaline predstavljajo pomemben primer ambiciozne baročne arhitekture in je delo lokalnega arhitekta Matije Mačka;
- je pomemben del prostora Poljanske doline, saj kaže kontinuiteto sakralnih objektov v samem centru Poljan;
- predstavlja vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo in prostorom, saj predstavlja bogat vir arheoloških podatkov in ima velik sakralni pomen pri lokalnem prebivalstvu. Glede na navedeno Zavod predlaga, da se enota nepremične dediščine zaradi svojega izjemnega pomena razglasi za kulturni spomenik lokalnega pomena.

OBRAZLOŽITEV ODLOČITVE

–

OBRAVNAVA PREDLOGA

VRSTA PREDLOGA

Razglasitev za SLP

STATUS

Predlog v usklajevanju z občino

DATUM STATUSA

23. 10. 2023

PAKET

sv. Martin; Poljane nad Škofjo Loko

NOSILEC

MIJA TOPLIČANEC, ZVKD Ljubljana

NOSILEC MK

–

UREJEVALCI

Brigita Petek, MINISTRSTVO ZA KULTURO